

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

REZOLIUCIJA DĖL SUNKIŲ SISTEMINGŲ ŽMOGAUS TEISIŲ PAŽEIDIMŲ BALTARUSIJOJE

2022 m. gruodžio 8 d. Nr. XIV-1628
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimas,

primindamas savo 2020 m. rugpjūčio 18 d. rezoliuciją Nr. XIII-3281 „Dėl padėties Baltarusijos Respublikoje po suklastotų Prezidento rinkimų“ ir *pabrėždamas*, kad Baltarusijos režimo masinės represijos prieš pilietinę visuomenę vykdomos iki šiol;

pabrėždamas, kad Baltarusija yra įsipareigojusi įgyvendinti Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją;

pabrėždamas, kad Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje įtvirtinta, jog kiekvienas turi teisę į gyvybę, laisvę ir asmens saugumą, niekas negali būti kankinamas arba patirti žiaurų, nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas, kad šioje deklaracijoje yra įtvirtintos taikių susirinkimų, asociacijų ir informacijos laisvės ir skelbiama, kad kiekvienas turi teisę naudotis visomis šioje deklaracijoje paskelbtomis teisėmis ir laisvėmis be jokių skirtumų dėl politinių ar kitokių įsitikinimų;

pabrėždamas, kad šiuo metu Baltarusijoje yra apie 1 500 politinių kalinių, dešimtys tūkstančių buvo sulaikyti, tarp politinių kalinių yra nepilnamečių vaikų, politiniai kaliniai yra verčiami dėvėti juos identifikuojančius ženklus, prieš juos smurtauojama, jie kankinami, iš jų tyčiojamasi, jiems laiku nesuteikiama medicinos pagalba, o politinius kalinius ginantys advokatai netenka licencijų;

atsižvelgdamas į tai, kad kalinama viena ryškiausių 2020 metų protestų lyderė Marija Kalesnikava šių metų lapkričio 29-ąją po operacijos buvo atsidūrusi reanimacijoje;

atsižvelgdamas į tai, kad Nobelio taikos premijos laureatas Alesis Beliackis ir jo kolegos iš žmogaus teisių organizacijos „Viasna“ vis dar kalinami Baltarusijoje;

atsižvelgdamas į tai, kad visų didžiųjų Baltarusijos opozicinių partijų lyderiai yra įkalinti, o partijų veikla persekiojama, šalyje taip pat sunaikinta nepriklausoma žiniasklaida ir uždarytos pilietinės visuomenės organizacijos;

pažymėdamas, kad viena iš labiausiai nuo Baltarusijos režimo represijų nukentėjusių grupių yra jaunimas, ypač Baltarusijos aukštųjų mokyklų studentai, taip pat dėstytojai;

atsižvelgdamas į tai, kad šių metų lapkričio mėn. pradžioje Baltarusijoje buvo sulaikyta mokytoja, Lietuvos Respublikos pilietė Jelena Cimbalist, apkaltinus ją ekstremizmu ir destruktivia veikla dėl dalyvavimo 2020 metų protestuose prieš suklastotus Baltarusijos prezidento rinkimus;

primindamas savo 2022 m. rugsėjo 27 d. rezoliuciją Nr. XIV-1431 „Dėl Baltarusijos valdžios įvykdyto lietuviškų mokyklų uždarymo“;

atkreipdamas dėmesį į Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos 2022 m. lapkričio 25 d. rezoliuciją Nr. 2473(2022) dėl Europos Tarybos, kaip Europos politinės architektūros kertinio akmens, vaidmens stiprinimo, kuria, be kita ko, Europos Tarybos narės raginamos remti Baltarusijos žmogaus teisių gynėjus, demokratines jėgas, laisvą žiniasklaidą, nepriklausomą pilietinę visuomenę, gerbiančią Europos Tarybos vertybes ir principus, remti ir prisidėti prie atsakomybės už Baltarusijos režimo nusikaltimus prieš Baltarusijos žmones sistemos sukūrimo;

pripažindamas Sviatlaną Cichanouską ir jos vadovaujamą Baltarusijos jungtinę pereinamojo laikotarpio vyriausybę baltarusių demokratijos atstovybę;

atsižvelgdamas į 2022 m. spalio 7 d. Jungtinių Tautų Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos (ICAO) asamblėjos priimtą rezoliuciją, smerkiančią Baltarusijos vyriausybę už Čikagos konvencijos pažeidimą – neteisėtus veiksmus, kuriais ji sąmoningai sukėlė pavojų keleivinio „Ryanair“ lėktuvo skrydžio saugai ir juo skridusiems keleiviams, kai 2021 m. gegužės 23 d. priverstė nutūpti Minske tarptautiniu maršrutu į Vilnių skridusį keleivinį „Ryanair“ lėktuvą;

smerkdamas Baltarusijos režimo vykdomus sunkius sistemingus žmogaus teisių pažeidimus, baltarusių nacionalinės tapatybės naikinimą diegiant šalyje „rusų pasaulio“ ideologiją, dalyvavimą vykdančią agresijos prieš Ukrainą nusikaltimą ir prisidedant prie Rusijos režimo vykdomų karo nusikaltimų, nusikaltimų žmoniškumui ir genocido nusikaltimų Ukrainoje;

pažymėdamas, kad Baltarusijos režimo sprendimas denonsuoti Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto pirmąjį fakultatyvųjį protokolą atėmė iš šalies žmonių teisę kreiptis į Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komitetą dėl Pakte įtvirtintų žmogaus teisių pažeidimų;

konstatuodamas, kad Baltarusijos režimo vykdomos masinės represijos prieš šalies žmones galėtų būti vertinamos kaip atitinkančios Tarptautinio Baudžiamojo Teismo Romos statuto 7 straipsnio 1 dalyje ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 100 ir 100¹ straipsniuose įvardytas nusikalstamas veikas žmoniškumui, taip pat tai, kad tokiems nusikaltimams vykdyti Baltarusijos režimas naudoja vadinamąsias jėgas ir teisėsaugos institucijas – Vidaus reikalų ministerijos padalinius, Valstybės saugumo komitetą, prokuratūrą ir teismus;

pažymėdamas, kad tokiems tarptautiniams nusikaltimams netaikomi jokie senaties terminai ir kad jų tyrimas ir atsakingų asmenų baudžiamasis persekiojimas yra visos tarptautinės bendruomenės interesas;

atsižvelgdamas į tai, kad Lietuvos ir kai kurių kitų valstybių baudžiamieji įstatymai nustato universalią jurisdikciją dėl nusikaltimų žmoniškumui, sudarančią galimybę tirti tokius nusikaltimus, neatsižvelgiant į kaltininkų ar nukentėjusiųjų pilietybę, gyvenamąją vietą ir nusikaltimo padarymo vietą,

kreipiasi į Lietuvos Respublikos Prezidentą ir Lietuvos Respublikos Vyriausybę, Europos Vadovų Tarybos, Europos Komisijos, Europos Parlamento vadovus, Europos Tarybos, Europos Sąjungos ir NATO valstybių narių nacionalinius parlamentus bei vyriausybes, Jungtinių Tautų Generalinę Asamblėją ir Žmogaus teisių tarybą bei Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizaciją ir:

1) **kviečia** reikalauti naujų, laisvų ir skaidrių bei demokratinius principus atitinkančių Baltarusijos Respublikos prezidento ir parlamento rinkimų, nedelsiant nutraukti represijas prieš Baltarusijos pilietinę visuomenę, užtikrinti žodžio, žiniasklaidos, susirinkimų ir asociacijų bei kitas laisves Baltarusijoje;

2) **ragina** imtis visų įmanomų priemonių, kad nedelsiant būtų paleisti visi Baltarusijos politiniai kaliniai, įskaitant Nobelio taikos premijos laureatą Alesį Beliackį, Sacharovo premijos bei Vaclavo Havelo žmogaus teisių apdovanojimo laureatę Mariją Kalesnikavą, politinių partijų lyderius Mykolą Statkevičių, Pavelą Severinecą bei kitus kalinamus pilietinės visuomenės atstovus;

3) **ragina** plėtoti iniciatyvas, padedančias geriau suprasti represijų Baltarusijoje mastą ir pobūdį per globojamų politinių kalinių patirtį, kaip Seimo iniciatyva „Parlamentarai už laisvę“, ir **kviečia** Europos socialistų ir demokratų pažangiojo aljanso, Europos liaudies partijos, Europos Parlamento frakcijos „Atnaujinkime Europą“, Europos žaliųjų, Europos konservatorių ir reformistų partijų lyderius imtis globoti įkalintus Baltarusijos politinių partijų lyderius;

4) **ragina** toliau plėsti sankcijas Baltarusijos režimo organizacijoms ir asmenims, su režimu susijusiems verslo subjektams, atsakingiems už represijas prieš Baltarusijos žmones, rinkimų rezultatų klastojimą ir kitus žmogaus teisių bei pagrindinių laisvių pažeidimus, taip pat nelegalios migracijos instrumentalizavimą, ypač vadinamiesiems Baltarusijos vidaus reikalų ir valstybės saugumo pareigūnams, prokurorams ir teisėjams, nepaliekant spragų apeiti sankcijas, taip pat ir per trečiąsias šalis, įskaitant šių organizacijų ir asmenų turto areštą ir konfiskavimą, siekiant kaupti lėšas jų nusikaltimais padarytai žalai atlyginti;

5) **ragina** kartu su specialiuoju tarptautiniu tribunolu agresijos nusikaltimui prieš Ukrainą tirti, kurio jurisdikcijai priklausytų ir aukščiausių Baltarusijos režimo politinių ir karinių pareigūnų

veikla vykdančią šią agresiją, taip pat inicijuoti specialiojo tarptautinio tribunolo Baltarusijos režimo nusikaltimams žmoniškumui prieš šalies žmones tirti steigimą;

6) **ragina** paskelbti teroristinėmis organizacijomis vadinamąsias Baltarusijos jėgos ir teisėsaugos institucijas, ypač Valstybės saugumo komitetą ir Vidaus reikalų ministerijos Vyriausiąją kovos su organizuotu nusikalstamumu ir korupcija valdybą (GUBOPiK);

7) **ragina** peržiūrėti su Baltarusija sudarytų teisinės pagalbos sutarčių tikslingumą, o jas vykdančioms užtikrinti, kad jos nebūtų išnaudojamos nusikalstamą veiklą prieš Baltarusijos žmones vykdančių šalies vadinamųjų jėgos ir teisėsaugos institucijų, įskaitant prokuratūrą ir teismus;

8) **ragina** nedelsiant sustabdyti Baltarusijos Respublikos dalyvavimą įvairiose specializuotose tarptautinėse organizacijose, įskaitant UNESCO, tarpvyriausybines tarybose ir programose kultūros, švietimo, mokslo ir informacijos politikos srityse;

9) **skatina** aktyviai remti ir tiesiogiai padėti Baltarusijos pilietinei visuomenei ir nacionalinėms nevyriausybiniams organizacijoms, remiančioms universalios jurisdikcijos įgyvendinimą dėl Baltarusijoje vykdomų nusikaltimų žmoniškumui, taip pat baltarusių nevyriausybiniams organizacijoms ir bendruomenėms, o iškilus būtinybei suteikti režimo persekiojamiems Baltarusijos piliečiams reikiamą prieglobstį Europos Sąjungos valstybėse narėse;

10) **ragina** apriboti bet kokią finansinę ar kitokią paramą Baltarusijos valstybinėms institucijoms.

Seimo Pirmininkė

Viktorija Čmilytė-Nielsen